

גוט שבת

GutSábész

18. évfolyam 8. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 16:01 • כ"ד חשוון תשע"ו • 2015. 11. 6. • פרשת חיי שרה • Szombat kimenetele: 17:07

Igazságot a múltnak

Chajé Szára – Sára élete, így indul a hetiszakaszunk, ami-ben sok mindenről szó esik, de Sára ősanyánk életéről egy szó sem. Miért nem Rivkáról, az újonnan színre lépő ősanyáról neveztek el, vagy Ábrahámról, akinek haláláról a szakasz végén értesülünk? Azért – hangzik bölcseink felelete –, mert Sára életének „eredménye” a leszármazottaiban mutatkozott meg, abban, ahogyan az utána következő generáció az ő nyomában járt. Az, hogy „éltünk”-e, abban mutatkozik meg, ami halálunk után történik.

A múlt héten komoly vihart kavart, hogy a Szakály Sándor vezette Veritas Intézet levéltárát állami szaklevéltárrá nyilvánították és hamarosan a kezelésébe kerül a rendszer-váltás utáni kárpótlás teljes iratanyaga. Míg a szakértők érthetetlennek tartják, miért kell az iratokat éppen így el-

különíteni, addig a zsidó szervezetek szerint különösen agályos, hogy éppen az említett intézet kezébe kerüljenek ezek a dokumentumok.

Az EMIH azzal a konstruktív javaslattal állt elő, hogy a Veritas helyett kerüljön a zsidó szervezetek felügyelete alá ez a felbecsülhetetlen értékű anyag. Véleményük szerint ugyanis csak egy holokauszt-túlélőkkel foglalkozó szervezetnél lennének jó helyen az érzékeny személyes adatokat is tartalmazó iratok. Kerülhetne például a Mazsók Közalapítvány kezelésébe az irategyüttes, hiszen a széles körben elismert közalapítvány kuratóriumában minden jelentősebb zsidó szervezet képviselteti magát.

A 14 ezer iratfolyóméternyi anyag (ez a levéltári szakszó azt jelenti, hogy ha az iratlapokat egymás tetejére raknánk, 14 kilométer magas oszlopot kapnánk) a magyarországi zsidó

közösség múltjának egyedülálló emlékgyűjteménye. Történelmi örökségünk, eltörlésre ítélt családjaink történetének kivételesen pontos írásos nyoma, a lassan elenyésző túlélők hangja.

A megtizedelt zsidó közösség emlékezetéért mi, a túlélőkből fakadt generáció tagjai vagyunk felelősek. A mi feladatunk biztosítani, hogy a magyar zsidóság hiteles története továbbéljen, és a következő generációk tanulhassanak belőle. A mi felelősségünk, hogy a meghurcoltak és meggyilkoltak „élhessenek”. Rajtunk áll, hogy a hangjuk továbbra is hallatszik-e. Azzal, hogy méltóképpen őrizzük meg elődeink történetét, hogy az ő nyomdokukban járva építjük közösségünket, azt adjuk vissza nekik, amit semmilyen kárpótlás nem adhatott: az életet.

Steiner Zsófia

Amerikai diplomaták az EMIH-ben

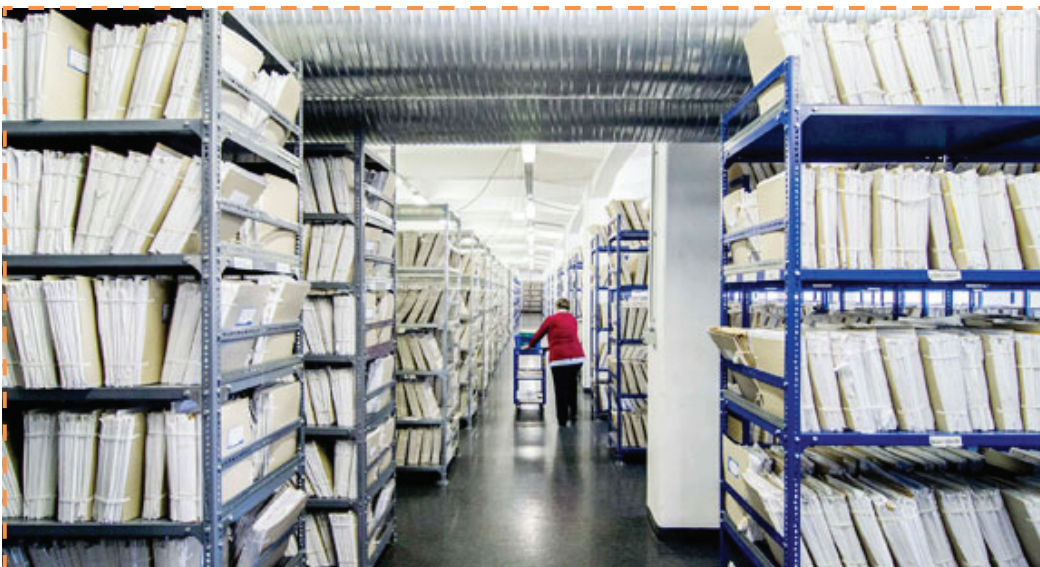
Látogatást tett az EMIH központjában *Ivan Weinstein*, az amerikai Külügyminisztérium Magyarország-referense, valamint *Darren Kowitz*, az USA magyarországi követségének kisebbségi ügyekért felelős munkatársa, aki nemrégiben érkezett Magyarországra. A bemutatkozó látogatáson *Köves Slomó* vezető rabbi tájékoztatta a vendégeket a magyarországi zsidóság helyzetéről és az EMIH munkájáról.

Sok látogatót vonz Óbuda

A Károli Gáspár Egyetem hallgatói látogattak el az Óbudai zsinagógába. *Veledits Lajos*, az épület felújításának vezetője, bemutatta nekik a restaurálás menetét. *Köves Slomó* rabbi arról is beszélt a diákokkal, hogy a közösségi összefogásban megújuló zsinagóga jól szimbolizálja a magyar zsidóság fejlődődését.

IHRA konferencia

A Nemzetközi Holokauszt Emlékezési Szövetség (IHRA) Debrecenben szervezett konferenciáján levetítették a Saul fia című filmet. Az ezt követő panelbeszélgetésen részt vett *Köves Slomó* rabbi is. *Nicholas Deannel*, az USA holokausztügyi biztosa is részt vett a konferencián és többek között a kárpótlási iratok elhelyezésének kérdéséről tárgyalt a zsidó közösségek képviselőivel.

14 kilométernyi irat az Igazságügyi Hivatal levéltárában (fotó: Csudai Sándor)

Hetiszakasz Sára halála

Szakaszunk – *Chájé Szará* (1Mózes 23–25:18.) – Sára ősanyánk halálával kezdődik. Sára 127 éves korában hunyt el. Ábrahám, temetkezési helyet keresve, hosszas alkudozás után megveszi a Máchpéla barlangot a hettita törzsfőnöktől, és ott temeti el feleségét.

Később odatemetik Ábrahámot is, majd Izsákot, Jákobot és feleségeiket. Ábrahám elküldi szolgáját szülőföldjére, Mezopotámiába, hogy a családjából feleséget hozzon fiának. A küldetés sikerrel jár, és Izsák feleségül veszi Rebekát, Betuél lányát.

Zsidó világhíradó Kikapcsolódás Ráckeven

Izgalmas előadásokkal, családi hangulattal és fantasztikus ételválasztékkal várták a Ráckevei hétvége résztvevőit a szervezők.

Az őszi sábaton témájául a zsidó történelem nagyjait választották a szervezők. Az olyan közismert nagyságok mellett, mint Mózes és a Báál Sém Tov, bemutatták többek között Debóra prófétanőt, a Nagy Gyülekezet tagjait, Jehudát, a fejedelmet és a pozsonyi Chátám Szófer rabbit is.

Minden egyes személyhez egy-egy nagyobb témát is csatoltak, így például Dávid és Salamon kapcsán a zsidó költészet, Jozsef Káro kapcsán a mindennapi élet szabályai, Menachem Mendel Schneerson rabbi, a lubavicsi Rebbe kapcsán pedig a Holokauszt utáni zsidóság kérdéseit járták körül.

A hotel wellness-részlegében

szombat előtt és után is felfrülhettek a résztvevők. A közösen fogyasztott étkezéseknél ínycsiklandó kóser menüvel, az étkezések között pedig hatalmas sütemény és gyümölcsválasztékkal várták a vendégeket a Bét Menachem Gyermekoktatási Központ konyhájának dolgozói.

A sábaton szó eredetileg a smita évhez kapcsolódik. Izraelben ma a kifejezést a hosszabb szabadság, általában legalább két hónapnál hosszabb munkaszünet megnevezésére használják. Angol nyelvterületeken terjedt el először, hogy a kifejezést hétvégi oktatási rendezvények megjelölésére használják. A sábatonok részét képezik a közös szombati imák és ünnepi étkezések is.

A következő Ráckevei sábaton várhatóan május 20-22. között lesz.

Ezer mérföld útján...

Eheti szakaszunk, a Tóra talán egyik legderűsebb leírását tartalmazza a megöregedésről és a halálról: „Kimúlt és meghalt Ábrahám szép vénségben, örege és élettelen és eltakarított népéhez.” (1Mózes 25:8.). Van egy korábbi *pászuk*, ami nem kevésbé meghatóan fogalmaz: „Ábrahám

keresztülmenniük, melyek során a hitük oly sokszor lett próbára téve.

Hogy tudja Rási mégis azt mondani, hogy „mind ezek az évek egyenlő jóságban teltek”? Hogy mondhatja a Tóra, hogy Ábrahám meg volt áldva minnennyel?

öreg volt, előrehaladt korú; és az Örökkévaló megáldotta Ábrahámot mindennel” (1Mózes 24:1.).

Ez a fajta derűség nem csak Ábrahám ajándéka volt. Sára haláláról a következőképpen tudósít a Tóra: „És volt Sárának élete: százhuszonhét év; ezek voltak Sára életévei” (1Mózes 23:1.).

Első olvasatra az utolsó három szó leírása fölöslegesnek tűnik. Miért volt rájuk mégis szükség? Rási arra a következtetésre jutott, hogy a pászuk első fele Sára életének a hosszáról ír, hogy meddig élt, míg a második annak minőségéről. „Mind ezek az évek egyenlő jóságban teltek.”

Isten megparancsolta Ábrahámnak és Sárának, hogy hagyjanak el mindent, ami addig övék volt. Majd fájdalmasan hosszú időt kellett várniuk, hogy közös gyermekük szülessen, hogy aztán elsőszülöttjüket fel kelljen áldozniuk Isten parancsára.

Sem Ábrahámnak, sem Sárának nem volt könnyű élete. Megannyi megpróbáltatáson kellett

„A munkát nem neked kell bevégezned, de nem vonhatod ki magadat alóla” (Ávot 2:16) – áll az Atyák bölcs tanításaiban.

Az üzenet tiszta és világos. Ábrahám és Sára nem élhette meg, hogy annyi utódjuk legyen, mint csillag az égen, vagy, hogy nagy országot tudhassanak magukénak. De derűben haltak meg.

Megtették az első lépést. Elkezdtek véghezvinni a *feladatot*, tudván, hogy ivadékaik *bevégezik*, amit ők elkezdtek.

Boldognak lenni nem azt jelenti, hogy mindenünk megvan, amit akartunk. Azt jelenti, hogy bevégeztük, amire hivatva voltunk, hogy megtettük az első lépést az úton, amit aztán folytathatnak mások. „Az igazak még halálukban is úgy számítanak, mint akik tovább élnek” (Bráchtot 18a.), mert életet hagynak azokban, akik utánuk jönnek.

Ez elég volt Ábrahámnak és Sárának. Legyen elég nekünk is.

*Kovács Kristóf rabbinövendék írása
Jonathan Sacks írása nyomán*

Imaidők

Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8:00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 16:00: Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban)

Péntek: 13:00: Délutáni ima (a Keren Or-ban),

17:30: Hetiszakasz-tanulás, 18:00: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 8.45: Hetiszakasz tanulás, 9:15: Reggeli ima, majd *Kidus*

15:50: Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Vasárnap és állami munkaszüneti napok: 10.00: Reggeli ima

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6.30: Reggeli ima

Péntek: 18.00: Tanulás

18.30: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 10.00: Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt Hívd a nővéredet!

Az 1970-es években rendszeresen utaztam Gibraltárról egy New York-i jesivába. Mivel nem volt közvetlen járat a két város között, mindig Anglián át kellett repülnöm. Egy alkalommal 1979-ben, míg Londonban landolt a gép, elhatároztam, hogy a reptérről hívom fel a „770-et” (A lubavicsi mozgalom New York-i központjának közismert megnevezése, az épület házszámára utal – *a szerk.*).

Abban az időben sok repülőgép-eltérítés volt, így a Rebbe áldását akartam kérni, hogy épségben megérkezzem. Általában csak többszöri próbálkozás után kapcsoltak a Rebbe irodájába, de ez alkalommal azonnal. Binyomin Klein rabbi vette fel a telefont. Elkezdtem ecsetelni, hogy épp Londonban vagyok, úton a jesivába, és hogy a Rebbe áldását szeretném kérni a további útra. Ennyit válaszolt: „hívj pontosan huszonöt perc múlva”. Úgy tettem amint mondta, s pontban huszonöt perc múlva újra hívtam. Klein rabbi azt mondta, hogy a Rebbe biztonságos repülést kíván nekem, valamint érdeklődött a nővérem hogylétéről. Pár napja volt, hogy utoljára láttam a nővéremet, aki épp várandóssága végén volt, de gondoltam biztos minden rendben van vele, így annyit válaszoltam, hogy „jól van, mondd meg a Rebbének hogy rendben van.” „Nem”, mondta Klein rabbi, „a Rebbe tudni akarja, hogy van a nővéred épp most. Hívd a nővéredet.” Újra lettem, majd felvettem a kagylót, s már tárcsáztam is a nővérem számát, de senki nem vette fel. Megpróbáltam a szüleimet hívni,

de ott sem vette fel senki a telefont. Majd hallottam, hogy épp az én járatomat mondják a hangosbemondón, így fogtam a csomagjaimat, felszálltam a gépre, s pár perc múlva már teljesen ki is ment a fejemből, hogy kerestem őket. Mikor

Michoel Hazan rabbi Gibraltáron nőtt fel.

Jelenleg New Yorkban él, Monsey városában a családjával.

megérkeztem New Yorkba, első dolgom volt, hogy megálljak a 770-nél és informáljam Klein rabbit, hogy épségben megérkeztem. Ő bement a Rebbéhez, majd pár perc múlva kijött, s a következőt mondta: „tudod a Rebbe tényleg aggódik a nővéred hogyléte felől, nem mondtál róla semmit, azóta hogy kérdezett.” Volt egy kis irritáltság Klein rabbi hangjában, én meg elég rosszul éreztem magam attól, hogy erről teljesen megfeledkeztem. Kifutottam, s azonnal hívtam a nővérem házat, de megint senki nem vette fel. Hívtam édesanyám lakását, és őt végül sikerült elérnem. „Hol voltál eddig?”, kérdezte. „Már annyi ideje hogy próbálunk elérni!” A nővérem kórházba került, ahol komplikációk léptek fel. Olyan válságos állapotban volt, hogy többen

zsoltárokat kezdtek mondani érte. Végül az orvosoknak intenzív osztályra kellett küldeniük ahol hál’ Istennek sikerült stabilizálniuk az állapotát.

Édesanyámnak említettem, hogy „a Rebbe nagyon aggódott érte!” „Honnan tudta a

nővéremnek a Rebbe kitartó érdeklődését felőle, nagyon érzékenyült. Mesélte, hogy a sürgősségi osztályon deliriumos állapotba került, s próbálta édesanyámnak mondani, hogy hívjon engem, hogy a Rebbe áldását kérjem rá. De mivel nem volt teljesen tiszta a tudata, nem tudta megértetni magát szüleinkkel, hogy mit akar pontosan, habár tudta mi folyik körülötte. Így csak lehunyt szemmel suttozta magában, „Rebbe, segíts, kérlek.” Ez pontosan akkor történt mikor én a londoni reptérről telefonáltam, s a Rebbe kérdezett a hogyléte felől...

Michoel Hazan rabbi

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Napi bölcsesség A végtelen fény

Minden a végtelen fényvel kezdődött, ami mindent betöltött és nem hagyott helyet egy leendő világ számára. Ekkor a fény visszahúzódott, hogy az így létrejött űrben megszülethessen a világ.

Ezután megteremtett a világ, azzal a céllal, hogy visszatérjen eredeti fényállapotába, s közben mégis világ maradjon.

*Tzvi Freeman
a lubavicsi Rebbe tanításai
alaján*

Rebbe?”, kérdezte kételkedve. Az egyetlen válaszom az volt, hogy „a Rebbe csak folyton mondta, hogy fel kellene, hogy hívjalak. Próbáltam néhányszor, s most sikerült.” Vissza mentem a 770-be, és közöltem Klein rabbi a nővérem helyzetét, hogy most már rendben van, ő meg azonnal továbbította a hírt a Rebbének. Mondta, hogy a Rebbe megérezte, hogy a nővérem nincs jól, s ezért kérdezgetett nyomatékosan a hogyléte felől. Mondta továbbá, hogy a Rebbe megáldotta őt a teljes felépüléséért, valamint azért, hogy mind ő, mind a kicsi egészséges legyen. Hál’ Istennek a baba teljesen egészségesen született meg – fiú lett egyébként –, a nővérem meg teljesen felépült. Első adandó alkalommal, amikor lehetőségem nyílt elmesélni a

Kóser konyha Esőfelhő habcsókok

Elérkezett a tél: chesván 7-én (idén október 20.) Izraelben elkezdnek imádkozni az esőért. Ezekkel a fehér felhőkkel kívánunk csapadékos telet az Országoknak!

Hozzávalók kb. 40 habcsókhoz

2 tojásfehérje
¾ pohár porcukor

Elkészítés

A tojásfehérjéket kemény habbá verjük. Lassan hozzáöntjük a porcukrot.

Kis fokozaton folytatjuk a habverést, aztán nagy fokozatra kapcsolva addig járattjuk a habverőt, míg szép fényes, sűrű, kemény habot nem kapunk. Akkor jó, ha a habverő által irt hullámok nem folynak szét.

Kanállal egymástól néhány cm távolságra halmozgat helyezünk egy sütőpapírral bélelt tepsire.

110 fokos sütőben 60-75 percig sütjük. Akkor jó, ha a sütemények felülete kemény, aljuk leválik a tepsiről.

Változat: csokicsíkos esőfelhőkhöz gyors, határozott mozdulatokkal keverjük a habba egy tábla olvasztott étcsokoládét. Vigyázzunk, nehogy összetörjön a hab.

Az Izraelt sújtó terrorhullám kapcsán több olvasónk a következő kérdéssel fordult hozzánk: Mi a *háláchá* álláspontja a terroristák lelövéséről? Kétrészes sorozatunkban *Oberlander Báruch* rabbi válaszol a kérdésre.

Életmentés vagy önvédelem

Ez hasonlít arra a törvényre, ami megengedi és kötelezővé teszi, hogy életmentés céljából szombatot szegjünk (*Sulchán áruach, Orách chájim* 328:2.). Hiába mutatja ki utólag egy orvosi vizsgálat, hogy nem volt esetleg életveszély, azt tekintjük elsődlegesen, hogy az illető ott és akkor mit tudott megítélni.

Egy nagy különbség mégis van az életmentés és az önvédelem között. Az életmentés miatti szombatszegés kapcsán azt mondjuk, hogy még akkor is szabad szombatot szegni, ha nem egyértelmű teljesen, hogy életveszély áll-e fenn (*SÁ* uo. 329:3.). Az önvédelemnél azonban nem lehet engedményt tenni, biztosnak kell lenni abban, hogy veszély áll fenn, mielőtt védekezésnek megölnénk valakit.

Arányos védekezés?

Az izraeli események megmutatták: olyan primitív, évezredek eszközei, mint a kő és a kés, életveszélyesek lehetnek. Ezért nem lehet azt mondani, hogy a védekezésben nem lehet ellenük modern eszközt használni. Így itt nincs helye az arányosság fogalmának, nem büntetésről van szó, hanem védekezésről, és mindent meg kell tenni, hogy az ember megvédje magát vagy másokat, tel-

A rabbi válaszol!

Szabad-e terroristára lőni? II. rész

jesen függetlenül a módszertől vagy az eszköztől, amit használni fog a védekezéshez.

A háláchikus szakirodalomban le van fektetve, hogy az önvédelemnek addig van helye, amíg a támadó nem követte el a büntetést. Ha már elkövette, pl. leszúrta az áldozatát, onnantól nem önvédelemről van szó, és a bíróság dolga ítélezni. Ezért pl. egy menekülő támadót nem

Benjamin Netanjahu
miniszterelnök látogatást
tesz az egyik kérelmes
terrortámadás áldozatánál.

szabad lelőni, hanem le kell tartóztatni és bíróság elé állítani (lásd *SÁ, Chosen mispát* uo. 3.).

Ez a helyzet nem áll a mostani kérelési hullámra, hiszen a támadók célja nem egy ember megölése, a támadás után is veszélyes, amíg le nem állítják, addig tovább fog menni és támadni. Az utóbbi hetek gyakorlata azt mutatja, – ez látszik a netre felkerült videókon is – hogy 3-4 embert is meg tudnak késelni másodpercek alatt. Ezért itt nem igazán működik az, hogy pl. lábon lövik a támadót, ezekben a helyzetekben sajnos sokszor az egyetlen valódi megoldás az agyonlövés.

Mikortól számít veszélyesnek a támadó?

Mivel ennyire rövid idő van a védekezésre, fontos tudni, mikortól áll fenn az életveszély.

A háláchá beszél a *mószerről*

(besúgó, ebből van a *mószerralás* kifejezés), aki ellen való védekezés szintén az önvédelem kategóriájába vonatkozik, hiszen a beárult zsidók nagyon sokszor életüket veszítették miatta. Tehát, ha valaki azzal fenyeget, hogy fel fog jelenteni, és tudjuk, hogy képes rá, akkor fennáll háláchikusan az önvédelem lehetősége (*Maimonidész, A testi sértés és ember általi károkozás szabályai* 8:10.).

Esetünkben, ha egy terrorista pl. egy facebook bejegyzésben azt írja, hogy megyek támadni, akkor innentől védekezni kell ellene, ahogy a körülmények megengedik. Itt is él a fokozatosság elve, első körben pl. le lehet tartóztatni. Ha azonban már az emberek között van késsel és támadni készül, akkor már nincs lehetőség a fokozatosságra.

Ugyancsak a mérlegelésre maradó idő rövidsége miatt sajnos néhányszor előfordult, hogy ártatlannak bizonyult a támadónak vélt ember. Ezért különösen elővigyázatosnak kell lenni.

Az Izraelt sújtó terrorhullám újra meg újra borzalmas helyzetbe hozza az ártatlánokat. Olyan helyzetbe, amiben nincs jó megoldás, csak kevésbé rossz. Minden kioltott élet veszteség, ám az izraelieknek, mint bárki másnak, joguk sőt kötelességük megvédeni magukat. Golda Meirnek, Izrael Állam miniszterelnökének szavai, melyek szerint nem tudjuk megbocsátani a terroristáknak, hogy önvédelemből gyilkosságra kényszerítenek bennünket, erre a helyzetre is érvényesek.

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: (+36-1-268-0183)
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**
Szerkesztő: **Golubovics Martina**

Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604
A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza.
Kérjük ne dobja el!

